

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศได้เน้นในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจอย่างสิ้นเปลือง โดยปราศจากการจัดการที่ดี ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ อาทิเช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ ประมง เป็นต้น อยู่ในภาวะเสื่อมโทรม โดยภาครัฐนั้นได้เน้นการลงทุนทางด้านสาธารณูปโภคเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่ภาครัฐได้นำมาใช้แทนภาคการเกษตรได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยมิได้คำนึงถึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการที่ชุมชนได้เติบโตอย่างไร้ทิศทางขาดการจัดการที่เหมาะสมก็ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษเพิ่มขึ้น จึงได้ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมและวิกฤติ และสิ่งที่ตามมาก็คือความขัดแย้งทางสังคมในการแข่งขันการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นระหว่างประชาชนด้วยกันหรือระหว่างประชาชนท้องถิ่นกับภาครัฐ¹

การที่ประเทศไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่แต่ละภาคมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน หรือทรัพยากรท่องเที่ยวทางโบราณสถานที่มีความสวยงามและเก่าแก่อีกเป็นจำนวนมาก ตลอดจนทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การท่องเที่ยวก็ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยภาครัฐได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตั้งแต่พ.ศ.2467 และได้สนับสนุนอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2502² ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สังเกตเห็นถึงผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจที่ประเทศจะได้รับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะในขณะนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกำลังเป็นที่สนใจของประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา จึงได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.) เพื่อทำหน้าที่ในการ

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2544-2549 (กรุงเทพฯ : 2544), หน้า 61-62.

²ธรรมนูญ ประจวบเหมาะ, อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในลักษณะวิชาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ,2529), หน้า 24-25.

ส่งเสริมและเผยแพร่การท่องเที่ยวของประเทศและชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย ต่อมาเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวมากขึ้นใน พ.ศ. 2522 จึงได้ยกฐานะเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการประชาสัมพันธ์การตลาด การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนหรือร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับประเทศในปริมาณที่สูงมาก แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบคือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นเพียงรัฐวิสาหกิจไม่สามารถบริหารจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้ครบวงจรได้ เนื่องจากที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่แล้วการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่ด้านการตลาดโดยเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว และมีได้เข้าไปควบคุมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่น ๆ³ การปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 จึงได้มีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้น⁴

จากการที่ภาครัฐได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยมีอัตราเติบโตต่อเนื่องตลอดมา และประเทศไทยได้เริ่มบันทึกรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2503 ซึ่งขณะนั้นมีรายได้เพียง 196 ล้านบาทและเมื่อสิ้นสุดปี พ.ศ. 2544 มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 299,047 ล้านบาท⁵ และตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมารายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ยังมีอัตราขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (ดูตารางที่ 1.1)

³สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน , สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องมิติใหม่ในการปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารงานภาครัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ:บริษัท เอพี , 2545), หน้า 190-191.

⁴พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545, มาตรา 14.

⁵การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , สรุปผลสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2544 (เอกสารอัดสำเนา).

ตารางที่ 1.1 : รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2534-2544 (หน่วย : ล้านบาท)

ปี	รายรับ	รายจ่าย	ดุลการท่องเที่ยว
2534	100,005	32,278	67,726
2535	123,135	40,556	82,579
2536	127,802	53,315	74,487
2537	145,211	73,234	71,977
2538	190,765	83,894	10,6817
2539	219,364	105,817	113,744
25340	220,754	59,123	161,130
2541	242,177	59,073	183,104
2542	253,018	69,649	183,370
2543	285,272	82,838	202,434
2544	299,047	96,797	202,250

ที่มา : สรุปผลสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2544

กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลดีตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างอาชีพหรือการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นแล้ว ยังก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องตามมาเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เช่น การประกอบกิจการให้บริการที่พักแรม ร้านอาหาร หรือการให้บริการในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป และจากการสำรวจของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 พบว่าแหล่งท่องเที่ยว 179 แห่ง ใน 49 จังหวัด อยู่ในภาวะเสื่อมโทรมและมีความวิกฤต โดยปัญหาที่พบบมากที่สุดคือ ปัญหาทางด้านกายภาพ

⁶การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและมีความวิกฤต (กรุงเทพฯ : 2540), หน้า 12-13.

และปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม และเมื่อพิจารณารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณแต่ไม่สมดุลในคุณภาพ

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเกาะมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์และมีภูมิประเทศที่มีความโดดเด่น ซึ่งลักษณะพัฒนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะของประเทศไทยนั้น จะมีลักษณะเป็นวงจรเดิมนั่นคือภาครัฐจะเข้าไปพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ขณะเดียวกันผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ผู้ให้บริการด้านที่พักแรม ร้านค้า ร้านอาหาร สถานบริการ หรือธุรกิจบริการท่องเที่ยว เป็นต้น ต่างได้เข้ามาดำเนินกิจการต่างๆเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยที่ทุกฝ่ายมิได้คำนึงถึงต้นทุนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่การที่เกาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีขีดความสามารถในการรองรับจำกัดและมีระบบนิเวศที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงมาก การขยายตัวของการท่องเที่ยวมีจำนวนมากเท่าใดก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเกาะเป็นจำนวนมากเท่านั้น ในที่สุดแล้วทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกาะนั้นก็จะมีสภาพเสื่อมโทรม และเมื่อเกาะนั้นมีพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวเติบโตเต็มที่และมีความเสื่อมโทรมแล้ว ภาครัฐและผู้ประกอบการก็จะไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ต่อไป ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต เช่น เกาะภูเก็ต เกาะสมุย เกาะพีพี เกาะเสม็ด และปัจจุบันนี้มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ โครงการพัฒนาหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด ที่รัฐบาลมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก และคาดหวังว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำรายได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 10,000 ล้านบาท โดยภาครัฐได้ทุ่มงบประมาณกว่า 400 ล้านบาท ในการพัฒนาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำถนนและปรับปรุงท่าเรือ ส่วนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวก็ได้เข้าไปลงทุนประกอบกิจการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและมีการเร่งรีบในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวตามโครงการพัฒนาดังกล่าว จึงเป็นที่น่าติดตามต่อไปว่าในอนาคตเกาะช้างจะมีสภาพเช่นไร

¹บทบรรณาธิการ , “ท่องเที่ยวสไตล์ซีอีโอ”วารสารโลกสีเขียว 1 (มีนาคม-เมษายน 2545), หน้า 21-25.

ที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ ซึ่งหากยังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเดิม ๆ แล้วสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือปัญหาความเสื่อมโทรม นอกจากนี้ยังมีผลกระทบด้านลบอื่น ๆ ตามมาอีก ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ ได้ดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานอาทิเช่น การขาดแคลนไฟฟ้า หรือน้ำประปา เช่น ที่เกาะสมุยการขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าตก⁸ หรือที่เกาะพีพีในฤดูท่องเที่ยวจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ประปา ทำให้ผู้ประกอบการต่างๆ ต้องซื้อน้ำประปาจากบนฝั่งมาใช้ในเกาะ⁹

2. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจขึ้นในพื้นที่ คือทำให้เกิดปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งในเกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงนั้น เครื่องอุปโภคบริโภคจะมีราคาสูงกว่าปกติทั่วไปทำให้ประชาชนในพื้นที่จะต้องซื้อสินค้าในราคาเดียวกันกับที่นักท่องเที่ยวซื้อ ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาทางด้านอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด หรือปัญหาโสเภณี เป็นต้น¹⁰

3. ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะโดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นมีดังนี้

⁸ปิยนุช คงวิทยากุล , ผลกระทบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อม ของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540) , หน้า 214.

⁹มหาวิทยาลัยมหิดล , คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ , โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบน ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง พังงา ระเบียบ เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , (กรุงเทพฯ : 2539) , หน้า 3-36.

¹⁰ปิยนุช คงวิทยากุล , ผลกระทบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี , หน้า 214-217.

3.1 ปัญหาน้ำเสีย

การปล่อยน้ำเสียหรือของเสียลงสู่ทะเลนั้นเกิดจากการปล่อยน้ำเสียจากบนเกาะมาสู่ทะเล โดยส่วนใหญ่แล้วจะมาจากสถานที่พักแรม¹¹ รองลงมาคือ ร้านอาหาร และสถานบริการ ซึ่งผู้ให้บริการเหล่านี้จะมีระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือบางแห่งจะมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ท่อสาธารณะหรือทะเลโดยตรง โดยไม่ได้ทำการบำบัดก่อนจึงมีผลกระทบต่อน้ำทะเลมาก และจากการสำรวจคุณภาพของน้ำทะเลในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงหลายแห่งพบว่ามีความปนเปื้อนน้ำทะเลต่ำกว่ามาตรฐาน¹² เช่น ที่บริเวณอ่าวโละดาลัม เกาะพีพี หรือที่เกาะภูเก็ต จะมีค่าเบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมดเกินมาตรฐานมาก หรือที่เกาะเสม็ด มีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลโดยตรง ทำให้หาดทรายสีขาวเริ่มมีลักษณะเป็นสีดำ นอกจากนี้แล้วการปล่อยของเสียจากเรือลงสู่ทะเลก็ได้เกิดผลกระทบต่อน้ำทะเลเช่นเดียวกัน

3.2 ปัญหาขยะมูลฝอย

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อขยะมีปริมาณมากก็ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ ซึ่งปัญหาขยะมูลฝอยนั้นนอกจากจะเกิดปัญหาขยะตกค้างบนเกาะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บได้หมดแล้ว ก็ยังมีปัญหาการทิ้งขยะลงสู่ทะเล เช่นการจัดเก็บขยะใต้ทะเลที่เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี พบว่าขยะที่เก็บได้โดยส่วนใหญ่เป็นขยะประเภทขวดที่ใช้เป็นเครื่องดื่มต่าง ๆ และเครื่องครัว เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ที่เกิดจากการทิ้งของนักท่องเที่ยว และเกิดจากผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้แอบนำมาทิ้ง¹³

3.3 ปัญหามลภาวะทางเสียง

การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางเสียง โดยส่วนใหญ่แล้วเกิดจากร้านอาหารและสถานบริการที่ได้เปิดเครื่องเสียงที่มีเสียงดังมากไว้บริการนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม และปัญหาเรื่องเสียงของเรือหางยาวที่ดังมาก

¹¹มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบน ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง พังงา กระบี่ เสนอการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 3-37.

¹²สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2544, (กรุงเทพฯ : วิทยุการปก , 2545), หน้า 48.

¹³นฤมล กรณิตนันท์, ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อปะการัง, (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541), หน้า 8.

3.4 ปัญหาการบุกรุก

การที่เกาะมีนักท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและมีพื้นที่ที่จำกัด การขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ได้เข้าไปบุกรุกพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ พื้นที่สาธารณะเพื่อก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยว เช่น ที่เกาะสมุยผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวได้ทำการก่อสร้างสถานที่พักแรมและร้านอาหารรुक้าเข้าไปในชายหาดได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะมาก¹⁴

3.5 ปัญหาการทำลายปะการัง

กิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทได้ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ เช่น การเที่ยวชมปะการังได้ก่อให้เกิดการทำลายปะการัง เนื่องจากกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง ทั้งในรูปแบบ การดำน้ำตื้น (Snorkelling), การดำน้ำลึก (Scuba Dive) หรือการเดินใต้ทะเล (Sea Walking) ต่างก่อให้เกิดการทำลายปะการังทั้งสิ้น หรือการทอดสมอของเรือในแนวปะการังที่พานักท่องเที่ยวไปดำน้ำ หรือเกิดจากเรือท่องเที่ยวที่พานักท่องเที่ยวชมปะการังในระดับน้ำที่ลึกลงมาก¹⁵

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลดีในด้านเศรษฐกิจ แต่การท่องเที่ยวที่ขาดการจัดการบริหารที่ดีได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ ถ้าหากไม่รีบดำเนินการจัดการแก้ไขแล้วก็จะยิ่งทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะมีความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะได้ทำการศึกษาถึงการนำมาตราการต่างๆ มาใช้ในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ โดยเฉพาะมาตรการทางกฎหมาย จะได้ทำการศึกษาถึงข้อบกพร่องและปัญหาของกฎหมายว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

¹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า217-218.

¹⁵มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์. โครงการศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบน ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง พังงา กระบี่, หน้า 3-37.

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด วิธีการและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ
3. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ
4. เพื่อศึกษาถึงบทบาทขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น โดยใช้หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่มาเป็นกรณีศึกษา

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ความสำคัญของเกาะที่จะใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลได้อย่างยั่งยืนจะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งบนบกและทางทะเลไว้ ซึ่งปัญหาที่มีในปัจจุบันคือปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆบนเกาะและทะเลรอบเกาะ การแก้ไขและการอนุรักษ์ จำเป็นที่ต้องนำหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ โดยให้มีมาตรการทางสังคม มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการในการจัดการท่องเที่ยว มาตรการทางกฎหมาย ทั้งนี้้องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีทั้งองค์กรบริหารราชการส่วนกลาง องค์กรบริหารราชการส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการนี้จะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.การวิจัยเชิงเอกสาร (Documenting Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมจาก

1.1 เอกสารทั่วไป ได้แก่ หนังสือ บทความ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ทั้งของรัฐและ เอกชน

1.2 กฎหมาย โดยวิเคราะห์ถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ ซึ่งมีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 16

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 50

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

2.การวิจัยภาคสนาม(Field Research)เป็นการวิจัยภาคสนามโดยใช้วิธีการ 2 รูปแบบคือ

2.1 การสัมภาษณ์

2.2 การใช้แบบสอบถาม

2.1 การสัมภาษณ์ (interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงสนทนาตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1.สาเหตุและปัญหาที่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ
2.ความเหมาะสมของการนำมามาตรการต่างๆมาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ โดยเน้นที่มาตรการทางกฎหมายและบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. โอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ซึ่งกลุ่มประชากรที่จะทำการสัมภาษณ์ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะเป็นอย่างดี จึงได้ทำการแบ่งกลุ่มที่จะทำการสัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มภาคเอกชน ซึ่งมีดังนี้

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

1.3 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

1.4 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.5 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

1.6 สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

1.7 กรมควบคุมมลพิษ

1.8 กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

1.9 ราชการส่วนภูมิภาค

1.10 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กลุ่มภาคเอกชน

- 2.1 ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
- 2.2 นักท่องเที่ยว
- 2.3 องค์กรพัฒนาเอกชน
- 2.4 ประชาชนและชุมชน

2.2 การใช้แบบสอบถาม

2.2.1 พื้นที่ศึกษาและประชากรตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่มาใช้เป็นสถานที่ศึกษา เนื่องจากว่าอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพีมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสวยงามและสมบูรณ์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศจึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพัฒนาการทางการท่องเที่ยวมานานแล้ว ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพีเสื่อมโทรม นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพียังมีพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติและพื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชน ซึ่งหากพื้นที่ใดมีปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นแล้วอีกพื้นที่หนึ่งย่อมได้รับผลกระทบด้วยเนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกันและมีระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกัน ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะได้ทำการศึกษาและวิจัยถึงสาเหตุและปัญหาที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพีเกิดความเสื่อมโทรม

การผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาครั้งนี้ด้วยการใช้แบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นมา เพื่อใช้เก็บข้อมูลในด้านต่างๆที่จำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการประกอบการศึกษาวิจัย โดยได้กำหนดประเภทของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่จะทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะที่อยู่ในเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ โดยการใช้แบบสอบถามทั้งสิ้น 90 ฉบับ เพื่อทำการสอบถามประชากรตัวอย่างในกลุ่มต่างๆ โดยใช้วิธีการเลือกประชากรตัวอย่างแบบระบบ Accidental Sampling จากตัวอย่างประชากรดังต่อไปนี้

1. ตัวอย่างประชากรในกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.556 ของจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมด
2. ตัวอย่างประชากรในกลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.444 ของจำนวนประชากรตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 1.2 : ประเภทและจำนวนของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประชากร	คน	ร้อยละ
1. กลุ่มนักท่องเที่ยว	50	55.556
2. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีส่วนกับการท่องเที่ยว	40	44.444
รวม	90	100

2.2.2 ประเด็นหลักที่กำหนดในแบบสอบถาม

1. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะถูกทำลาย
2. ปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตราการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการ ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ โดยเน้นที่มาตรการทางกฎหมาย
3. โอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ในการจัดการ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ
4. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ในการวิเคราะห์นั้น จะใช้คำตอบที่ได้รวบรวมมาจากการวิจัยภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่เป็นเอกสารและกฎหมายฉบับต่าง ๆ ประกอบในส่วนของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการต่างๆที่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่มีอยู่ว่ามีปัญหาและข้อบกพร่องอย่างไรบ้างที่เป็นอุปสรรคในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะ
4. เมื่อได้ทราบถึงสภาพปัญหาแล้วจะได้นำมาตรการต่าง ๆ มาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมเพื่อทำให้การปกป้องคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นเกาะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น